

Об'єкт дослідження – процес моніторингу фінансово-бюджетної дисципліни.

Цель роботи – розробити параметричні показники і сформулювати системну модель для оцінки стану фінансово-бюджетної дисципліни.

Метод дослідження – системний підхід і системний аналіз.

Розроблено методичний апарат оцінки фінансово-бюджетної дисципліни, який передбачає формування інформаційної моделі, системи показників оцінки стану фінансово-бюджетної дисципліни і його критеріїв. Визначення факторів впливу на ефективність проведення моніторингу і побудова їх математичних залежностей дозволило розробити системну модель моніторингу фінансово-бюджетної дисципліни підприємств. З допомогою розрахунків визначено межі стану фінансово-бюджетної дисципліни.

Результати статті можуть бути впроваджені при організації проведення моніторингу фінансово-бюджетної дисципліни, її оцінці, а також для підвищення рівня останньої на основі зацікавленості керівників підприємств. Використання результатів дослідження дозволить знизити ризики держави по ефективному і цільовому використанню бюджетних асигновань.

Прогнозні передположення про розвиток об'єкта дослідження – розробка механізму підвищення стану фінансово-бюджетної дисципліни підприємств, які отримують бюджетні асигновання.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** МОНИТОРИНГ, ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНА ДИСЦИПЛІНА, СТАН ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ПОКАЗАТЕЛІ ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

УДК 336.2

## ОСНОВНІ ЗМІНИ В ОПОДАТКУВАННІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ У 2013 РОЦІ

Дзюба О.М., кандидат економічних наук  
Ємельянцева Д.І.

Постановка проблеми. За результатами рейтингу Doing Business 2013, що проводиться щорічно за даними Світового банку та Міжнародної фінансової корпорації, Україна займає 165 місце в категорії Оподаткування, що на 18 місць більше, ніж у 2012 році.[1] Категорія «Оподаткування» включає в себе оцінку таких індикаторів, як податкове навантаження, час, який витрачають на сплату податків та підготовку документів, відсотки податків у доходах фізичних та юридичних осіб. Такі зрушення, насамперед, зумовлені введенням у дію Податкового кодексу, що значно покращив існуючу ситуацію, зменшив деякі види податків, спростив законодавчу базу, тощо. Але деякі показники ще вимагають втручання. Так, кількість часу, що витрачають підприємці на подання податкової звітності, ставка податку на заробітну плату, загальний податковий тягар набагато більші, ніж в середньому по Європі та всьому світу загалом.

Україна стала на шлях реформ у податковій сфері з метою стимулювання швидкого розвитку економіки та для забезпечення соціальних гарантій. По-перше, стимулююча фіскальна політика, особливо у сфері оподаткування, дозволить підприємствам отримати так необхідні ним інвестиційні ресурси в період кризи. По-друге, збільшення витрат на соціальні блага призведуть до появи грошей у домогосподарств, що також покращить інвестиційний клімат в країні. Нововведень багато, знов приймаються нормативні документи з приводу податкових пільг, тощо, і розібратися в них необхідно в доволі короткий час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оподаткування як частини регуляторної політики держави було досить популярним серед вчених-економістів. І якщо Д. Рікардо, А.Сміт виключали можливість втручання держави в економіку за рахунок фіскальної політики, то такі економісти, як Д. Кейнс, М. Фрідмен, А. Лаффер внесли вагомий внесок у дослідженні податкової політики. Серед вітчизняних вчених питаннями оподаткування займалися – В.В. Безкорвайна, О.М. Чередниченко, Ю.Б. Іванов, О.Д. Василик, О.Д. Данілов, І.Ф. Радіонова, Т. Сльозко, А.М. Соколовська, Л.Л. Таран, В.Н. Федосов, О.І. Луніна, Н.Б. Фролова, І.О. Лютий, С.О. Юрій та ін. Через актуальність податкових реформ науковці шукають шляхи оптимального поєднання інтересів держави і платників податків.

Формулювання цілей статті. З усього вищезгаданого можна побачити, що зміни в оподаткуванні в Україні відбуваються швидко і мають позитивні наслідки. Аналіз основних змін, що будуть відбуватися у 2013 році, є метою написання цієї статті.

Основний матеріал дослідження.

Кожного року Всесвітній банк та Міжнародна фінансова корпорація створюють рейтинг Doing Business, що оцінює загальний індекс легкості ведення бізнесу в 185 країнах світу. За даними Doing Business-2013 економічний клімат в Україні у 2012 році покращився, піднявши Україну з 152 на 137 рядок рейтингу, між Філіппінами та Лесото (Рейтинг Doing Business-2013 складався 1 червня 2012 року, таким чином представляючи показники оцінки діяльності у 2011-2012 років). [1] Розвиток був помічений у таких напрямках, як легкість відкриття бізнесу(+66 позицій), реєстрація власності(+19 позицій), оподаткування(+18 позицій). Ще за рейтингом Doing Business-2012 найнижчим показником, порівняно з іншими країнами, був рейтинг за категорією «Оподаткування»(181 місце рейтингу), але в цьому році він стрімко піднявся на 18 позицій, і становить 165 місце в світі. Категорія «Оподаткування» включає в себе оцінку таких індикаторів, як податкове навантаження, час, який витрачають на сплату податків та підготовку документів, відсотки податків у доходах фізичних та юридичних осіб. Кількість податків та виплат, які сплачують підприємства на другий рік роботи компанії становить в середньому 28, а сумарне податкове становить 55,4%, де найбільшу частку беруть податки та виплати з заробітної плати(43,1 відсоток при 22,1% в середньому по Європі). На складання податкових звітностей, підрахунок та сплату податків витрачається 491 годин на рік, коли середній показник по Європі та Азії становить 260. Таким чином можна зробити висновок, що податкові реформи в Україні на правильному шляху, але потрібні ще зміни у сфері оподаткування.

Проаналізуємо зміни в оподаткуванні, що відбудуться у 2013 році.

З 1 січня 2013 року ставка податку на прибуток підприємств становитиме 19%. Зниження ставки здійснюється відповідно до п.10 підрозділу 4 Перехідних положень Податкового кодексу в рамках пониження ставки податку з 23 (у 2011 році) до 16 (з 2014 року) відсотків.[2]

Також з 1 січня набуває чинності пільгова система оподаткування, передбачена строком на 10 років для суб'єктів індустрії програмної продукції, що передбачає сплату податку на прибуток за ставкою 5%, а також звільнення від ПДВ операцій з постачання програмної продукції. [2] Для отримання таких пільг підприємства ІТ – індустрії мають пройти реєстрацію в ДПС і отримати свідоцтво. Умовою для пільги є відповідність певним критеріям впродовж чотирьох попередніх кварталів, а для нових суб'єктів підприємництва у програмній індустрії встановлюється "випробувальний" період на два квартали, ще через 2 квартали їх перевірять на відповідність усім критеріям.

Ще однією новацією, що вводиться з 1 січня наступного року, є врахування в звітності платників податку на прибуток підприємств податкових різниць, тобто різниць, що виникають між оцінкою і критеріями визначення доходів, витрат, активів і зобов'язань за правилами бухгалтерського та податкового обліку. Нововведення є ще одним кроком на шляху до реалізації нездійсненої мрії українського платника податків – уніфікації податкового і бухгалтерського обліку.

З 1 січня 2013 року вводиться пільга з податку на прибуток (сплата податку за ставкою 0%) у відповідності до Закону "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки України".[3] Стимулююча пільга є досить привабливою для організацій, які планують реконструкцію або модернізацію виробництва на суму від 0,5 до 3 млн. євро. При цій умові, а також при досягненні двох інших встановлених законом критеріїв – створенні нових робочих місць в кількості від 25 до 150 та досягненні середнього розміру зарплати, який в 2,5 рази перевищує встановлений мінімальний, підприємець цілком може бути звільнений від сплати податку на прибуток до 2017 року, з 1 січня 2018 року по грудень 2022 – сплачувати податок у розмірі 8%, з 2023 – 16%, а також отримати право на застосування методу прискореної амортизації основних засобів. При цьому, сума пільги не може перевищувати суму інвестиції підприємця.

Також з 1 січня вводиться авансовий порядок сплати податку на прибуток підприємств. Платники податку (крім новостворених, неприбуткових організацій, сільськогосподарських товаровиробників, а також осіб з доходами за попередній рік в обсязі до 10 млн. грн.) щомісяця сплачують авансовий внесок податку в сумі не менше 1/12 нарахованої до сплати суми податку за попередній рік. При цьому, податкова декларація подається за річний звітний період. Новостворені підприємства, неприбуткові організації, і організації з доходами за попередній рік в обсязі до 10 млн. грн. звільнюються від сплати авансових внесків.

Якщо платник за результатами першого кварталу звітного податкового року не отримав прибуток або отримав збиток, він має право подати податкову декларацію та фінансову звітність за перший

квартал. У такому випадку він звільняється від сплати авансових платежів до кінця року, а податкові зобов'язання визначає в звичайному порядку.

З 1 січня 2013 року набуває чинності стаття 39 ПК, замість якої сьогодні діє п.1.20 статті 1 Закону "Про оподаткування прибутку підприємств".[2] Мова йде про звичайні ціни і деяких нюансах їх визначення, що вводяться Податковим кодексом. Після нового року звичайна ціна на товари, роботи і послуги збігається з договірною ціною, якщо не буде доведено інше, в тому числі, якщо звичайну ціну неможливо буде встановити. При цьому тягар доведення факту не відповідності договірної і звичайної ціни покладається на податковий орган. Податковий орган має право звернутися до платника за обґрунтуванням договірної ціни, однак платник має право не надавати таке обґрунтування, пославшись на те, що обов'язок по доведенню відповідного факту лежить на податковому органі.

У разі відхилення договірних цін від звичайних менш ніж на 20%, таке відхилення не може бути підставою для донарахування відповідних сум податку.

Крім того, законом встановлено особливий порядок визначення суми податкового зобов'язання у разі відхилення договірної ціни від звичайної. Прийняте за результатами перегляду ціни та відповідного перерахунку об'єкта оподаткування податкове повідомлення-рішення вважається відкликаним у випадку, якщо воно буде оскаржене платником або просто встановлена в ньому сума грошового зобов'язання не буде оплачена у встановлені терміни. У такому випадку, сума недоїмки підлягає стягненню з платника за позовом податкового органу через суд у звичайній процедурі позовного провадження.

Крім того, стаття 39 ПК містить детальний опис методів визначення звичайної ціни, також випадки, коли застосування звичайної ціни є обов'язковим (бартерні операції, операції з платниками, які перебувають на спеціальних режимах оподаткування, тощо). Перелік не є винятковим, тому звичайні ціни можуть застосовуватися і в інших випадках, встановлених законом (наприклад, при оподаткуванні ПДВ – ст.188 ПК).[2]

Якщо коротко охарактеризувати основні зміни податкового законодавства, що стосується окремих галузей економіки, то звертає на себе увагу виключення рентної плати за нафту, газ і газовий конденсат, що видобуваються на території України (розділ X ПК). З 2013 р. відновлюються раніше існуючі ставки акцизів на нафтопродукти. Також зміни відбулися у правовому регулюванні екологічного податку (уточнюється склад платників податку і відповідно до Перехідних положень ПК (п.2 підрозділу 5) протягом усього 2013 року ставки податку складуть 75% від встановлених базових ставок ПК).[2]

20 листопада 2012 Верховна Рада України прийняла в цілому Закон про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо зміни ставок деяких податків і зборів). Законом передбачені зміни не тільки в частині розмірів ставок деяких податків і зборів, але і подання звітності, проведення перевірок, сплати єдиного податку і т. д. Документ вже підписаний Президентом, основні зміни у Податковому кодексі набули чинності з 1 січня 2013 року.

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо перегляду ставок деяких податків і зборів» [4] вводиться поняття документальної невізної позапланової електронної перевірки (або просто – електронної перевірки). Така перевірка проводиться на підставі заяви, поданої платником податку – суб'єктом господарювання з незначним ступенем ризику, до органу державної податкової служби, в якому він перебуває на податковому обліку. Заява подається за 10 днів до очікуваного початку проведення електронної перевірки. Форма заяви, порядок її подання, прийняття рішення про проведення електронної перевірки будуть встановлюватися Міністерством фінансів.

У відношенні платників, які обрали спрощену систему оподаткування проектом передбачені такі зміни:

- усунені обмеження кількості найманих працівників для 5 і 6 груп оподаткування;
- знижені ставки єдиного податку з 7% до 5% для платників 5 і 6 груп, які є платниками ПДВ, і з 10% до 7% – для платників 5 і 6 груп, які не платять ПДВ;
- податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку 1 і 2 груп встановлено календарний рік, для всіх інших – квартал (зараз платники єдиного податку 2 групи також звітують раз на квартал).

Крім того, законопроектом передбачена можливість подання заяви про вибір або перехід на спрощену систему оподаткування в один із таких способів:

- особисто платником або його уповноваженою особою;
- поштою з повідомленням про вручення;
- за допомогою електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису.

Також будуть збільшені ставки акцизного податку на ряд підакцизних товарів: спирт етиловий, інші спиртові дистилати, алкогольні напої, пиво, тютюнові вироби, біодизель, кузови автомобілів.

Крім підвищення ставок акцизу, будуть збільшені ставки деяких інших податків і зборів:

- першого збору за реєстрацію транспортного засобу;
- екологічного податку;
- плати за користування надрами;
- земельного податку;
- збору за користування радіочастотним ресурсом;
- збору за спеціальне використання вод;
- збору за спеціальне використання лісових ресурсів.

Висновки. Таким чином, нововведення в загальному обсязі зменшують податковий тягар на підприємствах в Україні, що є позитивною тенденцією для підприємств і економіки в цілому. Це зумовить вивільнення грошових коштів у підприємств, що призведе до збільшення загальної кількості інвестицій у бізнес, розвитку певних галузей економіки, покращення інвестиційного клімату в цілому. Такі зміни призведуть до покращення рейтингу України, та зможе привабити більшу кількість іноземних інвестицій в нашу економіку.

#### ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Doing business / Rankings: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/>

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної ради України. – Режим доступу: URL: <http://portal.rada.gov.ua>

3. Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної ради України. – Режим доступу: URL: <http://portal.rada.gov.ua>

4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо перегляду ставок деяких податків і зборів» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної ради України. – Режим доступу: URL: <http://portal.rada.gov.ua>

#### РЕФЕРАТ

Дзюба О.М., Ємельянцева Д.І. Основні зміни в оподаткуванні на підприємствах України у 2013 році. / Оксана Миколаївна Дзюба, Дарина Ігорівна Ємельянцева // Вісник НТУ. – К.: НТУ – 2012. – Вип. 26.

В статті проаналізовані основні нововведення з питань оподаткування в Україні у 2013 році. Визначені основні напрями розвитку податкової системи України в майбутньому.

Мета роботи – визначити всі зміни в оподаткуванні підприємств в Україні.

З прийняттям Податкового кодексу в Україні спостерігається полегшення податкового тягара для підприємств України. Дані зміни призвели до поліпшення позицій України в рейтингу Doing Business, що щорічно розраховуються за сприянням Світового банку та Міжнародної фінансової корпорації. Так, порівняно з рейтингом Doing Business 2012, Україна піднялась на 15 позицій у загальному рейтингу, та на 18 позицій за напрямом «Оподаткування». Ця позитивна тенденція була забезпечена, насамперед, зменшенням загального часу, що витрачають підприємства на подання податкових звітностей, та зменшення загального податкового тягара. Але ці зміни – лише перший крок до покращення інвестиційного клімату в країні.

Серед основних змін в оподаткуванні у 2013 році потрібно відмітити зменшення ставки податку на прибуток, пільги для підприємств індустрії програмної продукції, для підприємств, що планують реконструкцію або модернізацію виробництва. Також з 1 січня вводиться авансовий порядок сплати податку на прибуток підприємств. Збільшені ставки акцизів та деяких інших податків і зборів.

Нововведення в 2013 році у податковій політиці в суцільному масштабі зменшують податкове навантаження на підприємствах в Україні та спрощують податкову звітність. Такі зміни повинні призвести до збільшення інвестиційних витрат підприємств, вивільнення грошових коштів., що, в свою чергу, зумовить зростання виробничих потужностей в цілому. Збільшення загальної кількості внутрішніх інвестицій у бізнес, розвиток певних галузей економіки, покращення інвестиційного клімату в цілому призведуть до покращення рейтингу України, та зможе привабити більшу кількість іноземних інвестицій в нашу економіку.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА, ПОДАТКИ, РЕЙТИНГ DOING BUSINESS, ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС, ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА

## ABSTRACT

Dzuba O.M., Iemeliantsseva D.I. Major changes in the taxation of the enterprises in Ukraine in 2013. / Oksana M. Dziuba, Daria I. Emelyantseva // Herald of NTU. – K.: NTU – 2012. – Vol. 26.

The paper analyzes the major innovations of tax policy in Ukraine in 2013. There are basic directions of development of the tax system of Ukraine in the future.

Purpose – to identify any changes in tax system in Ukraine.

With the approval of the Tax Code in Ukraine there is tax relief for companies in Ukraine. These changes have led to improved Ukraine's position in the ranking «Doing Business», which is calculated annually by the World Bank and International Finance Corporation. Compared with the “Doing Business” in 2012, Ukraine had risen by 15 places in the overall ranking, and 18 positions in “Taxation” in 2013. This positive trend was maintained, above all, by decreasing in the total time spent on a tax reporting and reducing total tax burden. But such changes – only the first step to improve the investment climate in the country.

Among the major changes in taxation in 2013, it should be noted a decrease in income tax rate, benefits for enterprises of the software products industry, for planning the reconstruction and modernization enterprises. Also, on January 1, there is announced down the procedure for paying corporate income tax. There are increase rates of excise and other taxes and fees.

Also there are such innovations in 2013 – the decreasing of taxing in total reduces on the enterprises of Ukraine and simplify the tax reporting. These changes should lead to an increase of investment expenditures of enterprises, release of funds, which will lead to an increase of GDP in general. The increase of total domestic investment in the business, the development of certain sectors of the economy, improving the investment climate will improve the business rating of Ukraine, and this trend will attract more foreign investment in our economy.

KEYWORDS: TAX POLICY, TAX, RATING DOING BUSINESS, TAX CODE, FISCAL POLICY.

## РЕФЕРАТ

Дзюба О.Н., Емельянцева Д.И. Основные изменения в налогообложении на предприятиях Украины в 2013 году. / Оксана Николаевна Дзюба, Дарина Игоревна Емельянцева // Вестник НТУ. – К.: НТУ. – 2012. – Вып. 26.

В статье проанализированы основные нововведения в вопросах налогообложения в Украине в 2013 году. Определены основные направления развития налоговой системы Украины в будущем.

Цель работы – определить все изменения в налогообложении предприятий в Украине.

С принятием Налогового кодекса в Украине наблюдается облегчение налогового бремени для предприятий Украины. Данные изменения привели к улучшению позиций Украины в рейтинге Doing Business, что ежегодно рассчитывается при содействии Всемирного банка и Международной финансовой корпорации. Так, по сравнению с рейтингом Doing Business 2012, Украина поднялась на 15 позиций в общем рейтинге, и на 18 позиций по направлению «Налогообложение». Эта позитивная тенденция была обеспечена, прежде всего, уменьшением общего времени, которое тратят предприятия на представление налоговых отчетностей и уменьшения общего налогового бремени. Но эти изменения – лишь первый шаг к улучшению инвестиционного климата в стране.

Среди основных изменений в налогообложении в 2013 году следует отметить уменьшение ставки налога на прибыль, льготы для предприятий индустрии программной продукции, для предприятий, планирующих реконструкцию и модернизацию производства. Также с 1 января вводится авансовый порядок уплаты налога на прибыль предприятий. Увеличены ставки акцизов и других налогов и сборов.

Нововведения в 2013 году в налоговой политике в общем количестве уменьшают налоговую нагрузку на предприятиях Украины и упрощают налоговую отчетность. Такие изменения должны привести к увеличению инвестиционных расходов предприятий, высвобождению денежных средств, что, в свою очередь, приведет к росту производственных мощностей в целом. Увеличение общего количества внутренних инвестиций в бизнес, развитие определенных отраслей экономики, улучшения инвестиционного климата приведут к улучшению рейтинга Украины, и такая тенденция сможет привлечь больше иностранных инвестиций в нашу экономику.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: НАЛОГОВАЯ ПОЛИТИКА, НАЛОГИ, РЕЙТИНГ DOING BUSINESS, НАЛОГОВЫЙ КОДЕКС, ФИСКАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА